

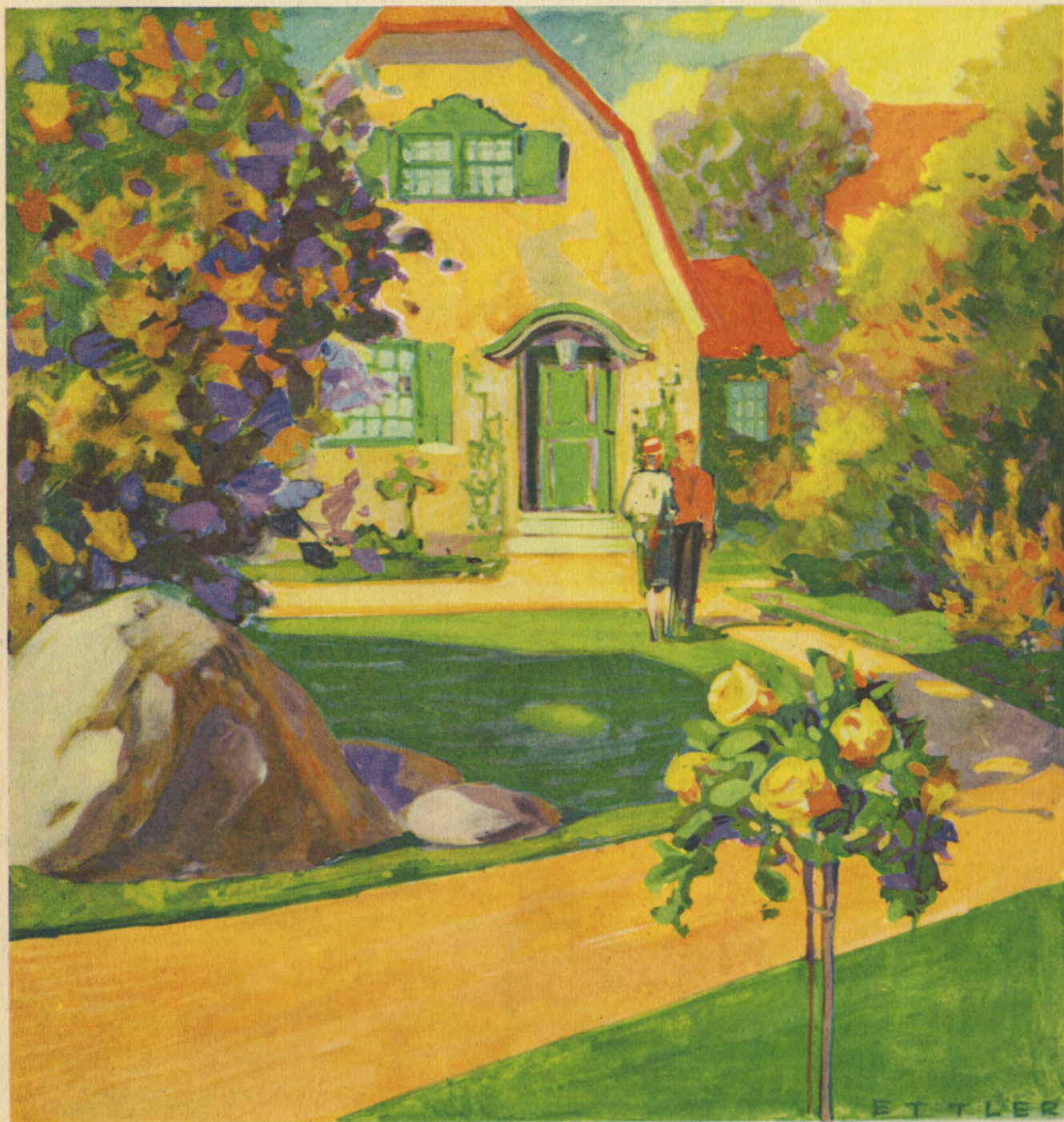
Hem i Sverige

Nr 1

JANUARI
1927

Pris
50 öre

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA EGNÄHEMSSÅKEN

B
R
G
MR

HEM I SVERIGE

JAN.

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA EGNAHEMSRÖRELSEN
UTGIVEN AV SÄLLSKAPET HEM I SVERIGE

1927

PRAKTISKA RÅD
samt anvisningar och synpunkter av värde för alla egnahemsbyggare återfinnas på varje blad av denna tidskrift.

De äga intresse både för dem, som ämna bygga, och för dem, som redan sitta i eget hem och äro angelägna om dess förkovran.

Vill Ni se hur andra ha det?
Vill Ni taga del av andras erfarenheter?

Ni kan göra det genom den svenska egnahemsrörelsens egen tidskrift **Hem i Sverige**.

Tidskriften utgives av Sällskapet Hem i Sverige, vars egnahemsbyrå och juridiske ombudsman stå till förfogande för meddelande av upplysningar och råd till tidskriftens läsare. Genom tidskriftens försorg anskaffas byggnadsritningar för egna hem av olika storlekar, praktiskt lagda och i god stil samt till billig avgift. Vänd Eder med förtroende till tidskriftens redaktion.

INNEHÅLL

	Sid.
Gammal svensk bondstuga, försättsplansch	
Svenskt landskap med ek, försättsplansch	
Anmälan	2
» — — — och uppfyllen jorden» Av fil. Dr Adrian Molin . .	3
Från mitt villahems tröskel. Av Marika Stjernstedt	4
Egnahems- och lantbyggnadsstils försumpning. Av arkitekt Einar Rudskog. Med bilder	5
Sparbössan	6
Nyodling. Dikt av K. G. Oosian- nilsson	7
Vatten och avlopp. Av kapten Hj. Unander	8
När dörrarna stå öppna för sven- ska emigranter	9
I valet och kvalet. Något att tänka på före tomtköpet — sedan är det för sent	10
Ett litet hus och ett stort. Skis- ser och grundplaner till en sportstuga och en 5-rumsvilla. Av arkitekt Einar Rudskog .	11
Hur få blommorna att räcka till? Ett förslag till en enkel lös- ning på självhjälpsens grund.	12
Vintern — den långa vintern. Då man rustar för sol och sommars. Med teckningar . . .	13
Hur skall jag hägna tomtens. Med illustration	14
Varför? En fråga och några svar. Av Erik Rudberg	15
Platsen kring flaggstängen. Med teckning	16

VI STÅ TILL TJÄNST
i alla angelägenheter,
som röra det egna hemmet: valet
av plats, köpekontrakt och andra
ekonomiska uppgörelser i sam-
band med ett köp, lagfart och
juridiska spörsmål, som kunna
uppstå, husets yttre och inre
gestaltning, ritningar till hus
och trädgård, tomtens plane-
ring och plantering, hägnad,
vatten- och avloppsfrågor m. m.

Alla förfrågningar besvaras
genom sakkunniga på olika
områden.

I det fall, att frågorna äga
den allmängiltiga karaktär, att
deras besvarande kan äga in-
tresse även för tidskriftens läse-
krets, sker besvarandet avgifts-
fritt och svaret meddelas i tid-
skriftens spalter. I andra, mer
speciella fall, där svaret sän-
des direkt till den frågande,
utgår en mindre avgift.

Låt alltid

TIDSKRIFTEN
HEM I SVERIGE
stå till Eder tjänst!

Adress: Kungsgatan 15

ANMÄLAN

Den svenska kärleken till jorden och till naturen har blivit ett av våra mest sympatiska nationella drag, en tillgång av värde i folkets liv. Den har på senare år tagit sig ett storartat uttryck i den allt mer omfattande egnahemsrörelsen. Otaliga egna hem ha vuxit upp i städerna och deras närhet såväl som på rena landsbygden, till en början i form av trevande, inte alltid så lyckade försök, senare i många fall som verkliga mönsteranläggningar. Vad den svenska egnahemsrörelsen hittills saknat är ett samlande och enande organ i form av en tidskrift, som uppmärksammar företeelser av gemensamt intresse för egnahemssaken, följer dess utveckling hemma och ute, tjänar som ett medel för utbyte av erfarenheter egnahemsbyggarna emellan.

Det är ett sådant den livaktiga svenska egnahemsrörelsens eget språkrör, som härmed träder fram. I hela nitton år har tidskriften *Hem i Sverige* redan funnits till och ärligt strävat att främja de befolknings- och kolonisationspolitiska rörelserna i vårt land. När tidskriften nu vid ingången i sitt tjugonde år lägges om på en mer populär bas, sker det för att i högre grad än hittills kunna praktiskt följa och främja vad som sker på egnahemsområdet. Med vart år som går växer sig intresset för det egna hemmet och vad därmed hänger samman allt kraftigare. En tidskrift som tager dessa intressen till vara blir också med var dag allt mer angelägen. Den har ett stort behov att fylla både gent emot dem, som redan sitta som välbeställda egnahemsinnehavare, och — inte minst — gent emot de många, som umgås med egnahemsplaner och för vilka råd, upplysning och hjälp vid dessas utformning och förverkligande är en så angelägen sak.

Det område, som omspännes av tidskriftens intressen, har vida gränser. Det är först och främst egnahemsbildandet som sådant, sett både teoretiskt och praktiskt. De för hela rörelsen grundläggande befolknings- och kolonisationspolitiska spörsmålen skola alltjämt som hittills följas av tidskriften med vaket intresse. Egnahemsbildningens omsättning i praktiken skall — i stort och smått — tillmätas all den uppmärksamhet denna stora sak förtjänar. Den ojämförligt största delen av tidskriftens innehåll kommer att — i ord och bild — ägnas just egnahemsbyggandet och allt vad som hänger samman med det egna hemmets gestaltning utan och innan. Framför allt blir det de medelstora och mindre hemmen i närheten av städerna och de små jordbruken, som bli föremål för tidskriftens uppmärksamhet. Men även varje rörelse, som bottnar i kärlek till jorden och till naturen. Koloniträdgårdarna, sport- och weekendstugorna, campingrörelsen och andra likartade uttryck för lusten att leva på egen mark eller i skötet av naturen skola av tidskriften följas med intresse och uppmärksamhet, liksom också trädgårdsskötseln och alla de binäringar och småintressen, som pläga förenas med det egna hemmet på landet eller i villastaden. Att tidskriften också skall föra den goda smakens och framför allt den goda svenskhetens talan i allt som rör tillkomsten och utformningen av våra nya egna hem, ligger i sakens natur.

I förvisning att följas i trogen medverkan av alla dem, som den svenska egnahemsrörelsens goda och sunda utveckling ligger varmt om hjärtat, låta vi härmed det första numret av den gamla tidskriften i dess nya form tala för sig självt.

REDAKTIONEN.

» — — — OCH UPPFYLLEN JORDEN! »

Av fil. dr Adrian Molin.

"Förören eder och uppfyllen jorden" är skaparens krav på människan, lika ofrånkomligt som den kraft är tvingande, vilken låter trädets rötter skjuta ner i jorden, stammen svälla och kronan förgrena sig i otaliga kvistar, till dess förtvining och förruttelse göra slut på livsprocessen — och ny växt börjar spira ur det förmultnade. Det senaste århundradets mäktiga utveckling är framförallt bestämd av de europeiska kulturfolkens kraft att uppfylla jorden, att skapa kultur på andra sidan världshaven. Mycket tyder på, att denna kraft håller på att slappas, att i sista hand minskad fruktsamhet hos de hittills ledande nationerna kommer att föra med sig avmattning eller rent av impotens i deras kulturarbete. Det nuvarande tillståndet kan dock även innebära koncentration kring närliggande uppgifter, hemmets och hemlandets, och samling till nya tag ute i världen. I den i mycket mörka bild, Europa företer efter kriget, saknas icke ljusa och lovande drag. Ett är den oväntat kraftiga tendens att i en alldeles särskild mening *uppfylla jorden*, hemlandets jord, att taga denna i besittning, lägga den under hemmets kultur, som efter kriget framträder i den moderna *egnahemsrörelsen* i alla dess skiftningar. Här ligger en källa till pånyttfödelse av de slitna europeiska kulturfolken med ännu opejlade djup, här ligger förutsättningar för ny växt hos de folk, vilka ännu ha livslust i behåll — låt vara att den växten måhända kommer riktigt till synes först sedan Vår Herre under några generationer lagt folken i träda för att utrota det ogräs de i bristande självtukt låtit växa.

Innan ännu egnahemsbildningen fått barnskorna på sig här hemma, hade de utvandrare hundratusentalen av det svenska folket

i landet på andra sidan Atlanten hunnit bli "the home building nation" — den hembyggande nationen. Långt ut i västern hade växt upp hela egnahemsstäder med svensk befolkning, innan ännu det svenska samhället fått förstånd att giva mark och luft åt det egna folkets hembyggande krafter. Men under de sista årtiondena av förra århundradet började egnahemssamhällen växa upp, omkring Stockholm parallellt Djursholm och Hagalund, de på visst sätt klassiska egnahemsbildningarna omkring Helsingborg och Huskvarna kommo till, de första trevande försöken till bildande av små arbetarebruk och trädgårdsbruk — genom den s. k. Motalaföreningen — gjordes, och för 22 år sedan var riksdagen färdig att giva det första blygsamma handtaget åt den nya rörelsen genom inrättande av en statens egnahemslånefond.

Sedan nitton år tillbaka har tidskriften *Hem i Sverige* inom en relativt trång krets verkat för egnahemsidéerna, gjort sin insats i det arbete, vars aktuellt föreliggande resultat i det föregående antytts. Om ingen modern rörelse torde man emellertid kunna med större fog och tillförsikt använda de missbrukade slagorden *folklig* och *demokratisk* än om egnahemsrörelsen. I medvetandet härom är det, som man velat söka genom en omläggning och modernisering av tidskriften nå en bredare publik än hittills med ökade möjligheter att tjäna och gagna, och bör det här finnas rum för ett uttalande av den förhoppningen, att tidskriften skall kunna i sin nya form fullfölja sina gamla mål: att rikta och inrikta, fördjupa och förädla de strävanden, vilka åsyfta att skapa *hem i Sverige*.

FRÅN MITT VILLAHEMS TRÖSKEL

Av Marika Stjernstedt.

Riktigt på landet bor man ju inte i ett villasamhälle. Jordbrukslivets rytm och växlingar, dess intressen, förhoppningar och förändringar, vet man där ingenting om. Några grönsaksland, vanligen alltför dyrbara i underhåll, möjligen ett litet hönsbhus, är det högsta man kan komma till i fråga om surrogat.

Småstadslivets intima behag, säreget fångslande för många, får man också avstå ifrån. Man är i villasamhället ingen småstadsbo, som entusiasmeras för sin småstads alla angelägenheter, älskar dess traditioner, känner eller känner till kreti och pleti inom dess hank och stör. Man har inga torgdagar, eventuellt marknadsdagar med de pittoreska inslagen av landsbygd. Man har föga hantverk och dåligt med butiker och är för sin materiella existens hänvisad till det närbelägna större centrum, av vilket ens kommun oftast praktiskt eller bokstavligt taget blott är en lem. Man är osällskaplig och hoppas blott att de oundvikliga grannarna icke skola bli avgjort otrevliga. Man har ingen tradition, ingen social form — och inte ens, ännu, någon litteratur!

Villasamhället i korthet sagt har ingen annan självständig och utpräglad karaktär än den att vara b o p l a t s.

Alla de som flytta ut till villastäder borde minnas detta. Det skulle kanske spara dem desillusioner och framtida, mycken orättvis bitterhet. Kom ihåg, livet "precis som på landet", med ladugårdsdoft och höbärgning, jakt och fiske, det får man inte. Drömmen om sin barndoms Söderköping, Arboga eller Hedemora får man inte heller realisera. Storstadens eggande och varierande intryck måste man också finna sig i att undvara.

Och likväl — likväl har villasamhället sina dyrkare och sina trofasta. Och av allt att döma måste dessa vara legio, ty villastäder av olika typ ha under senaste årtionden, eller rent av årtionde, vuxit upp med häpnadsväckande snabbhet i rikets alla delar — och för övrigt inte bara hos oss: villastaden är numera faktiskt ett mondialt fenomen, som troligen om ännu några årtionden skall ha givit den civiliserade världens yttre aspekt en helt ny karaktär.

Ty det är väl antagligt att våra s t ä d e r i utpräglad mening småningom mer och mer skola

bli köpenskapens och administrationernas samt nöjeslivets centra, medan runt dessa centra, i allt vidare och vidare cirklar, naturligtvis med kommunikationer, efter vilka vi i dag knappt våga sucka, villasamhällets stora parker, där bostäderna stå som svampar i skogen (mer eller mindre tätt), skola breda ut sig för både rik och fattig. Där kommer då mänskligheten att vila efter arbetet, sova, andas, känna den för nerverna ljuvliga isoleringen och ha tillfredsställelsen se barnen utvecklas under hygieniska villkor man aldrig kunde nå vid storstadsgatorna.

De lyckliga, vilka redan kommit underfund med villasamhällets välsignelser, ha gått i förväg för händelser och en utveckling, vilka jag för min ringa del tror vara ofrånkomliga.

Men får jag nu berätta om egna erfarenheter.

Det var en sur och blåsig novemberförmiddag 1911, som min man och jag togo tåget ut till Djursholm för att se på tomter. En tomt, obebyggd, ovårdad, i grå novemberbelysning, är i nio fall av tio något mycket deprimerande. Men vid Stockholmsgata ville vi inte bo mer: musikinstrument i alla grannvåningar, nästans mattpiskning varje morgon, nästans matos, och allra mest, åsynen av vissa små bleka barnansikten hade avgjort den saken. Till småstad eller på landet ville vi inte flytta, ty vi ville inte helt avsäga oss storstadstillvarons kulturella möjligheter: det fanns då intet annat val än att uppbåda fantasien och låta denna förvandla den trista, skräpiga november-tomten till ett litet blommande och grönskande, solbelyst, avskilt jordområde, i vars mitt skulle stå ett hemtrevligt vitt hus.

Fantasien var också i livlig rörelse under hela närmast följande tid. Min man och jag voro överens om att vi ville ha ett rätt och slätt fyrkantigt hus, grovrappat och utan målning på rappningen, då denna i sig själv ju ger en vitgrå, lugn yta. Så mycket som möjligt ville vi närma oss vissa äldre småstadsbyggnaders stil — de där hyggliga gamla stenhusen med järnkrampor utanpå. Tegeltak, naturligtvis. Enkla fyrkantiga fönster. (Detta sätta hembiträdena mycket värde på.) I övre våningen gröna spjälluckor, ej för syns skull, utan till verklig nytta, då de om kvällen stängas, onödiggörande rullgardiner. Idén till dem fick jag av ingen

Typisk bondegård från Värmland (V. Emlerik).

EGNAHEMS- OCH LANTBYGGNADSTILENS FÖRSUMPNING

Av Arkitekt Einar Rudskog.

Åttiotalsstil är en term, som tagits i bruk både i tid och otid. Som av själva ordet framgår är den en beteckning för den s. k. stil, som på 1800-talets senare del slog helt igenom och satte sin prägel på våra byggnader och vårt konsthantverk. Den tiden är förbi skulle man kunna säga nu i nådens år 1926. Ja förvisso. Nog har tiden flytt alltid, men stilarten florerar alltjämt i våra stationssamhällen, i många av landsbygdens övriga byggnader och inom möbelindustrien samt även inom de flesta konsthantverksgränarna.

Beträffande monumentalare byggnader, hyreshusen i de större städerna och delvis även kommunalbyggnaderna på landet har byggnadsstilen under de senaste åren blivit en helt annan och i arkitektoniskt avseende bättre. Detta torde i första hand bero på, att sakkunskapen mer och mer anlitas vid dylika byggnaders skapande, varigenom en bättre arkitektonisk utformning och stilrenare, värdigare prägel ernåtts än i motsva-

rande 80-talsbyggnader, i vilka snickares, murares och målares fantasi fått taga sig fritt spelrum.

Ser man så på landsbygdens, en del förstäders och framför allt stationssamhällets bebyggelse, finner man, att som förut sagts, där ännu ledsamt nog florerar 80-talets oroliga krokstil, blandad med s. k. allmogestil till den "sjangtilaste" villabyggnadstyp. Detta underliga byggnadsverk skall ju dessutom för att bli riktigt tilltalande utrustas med ett tillkrånglat och opraktiskt tak och vidare med utbyggnader, gavlar, balkonger, verandor, burspråk, trapptorn och oproportionerliga, fula fönster. Den utvändiga panelen, som skall vara pärlspåntad, förses med horisontalt liggande band — "maggördlar" som Karl Erik Forsslund kallar dem — och emellan dem stående sneda eller liggande paneler. Se där egnahemsbyggarens mest använda byggnadsrecept! Villabyggnaden blev då i byggarens ögon något särskilt "fint" och inredes med de mest underliga paneler och möblerades med plyschdivansoffa och andra åttiotals-

SPARBÖSSAN

Det finns en historia från det gamla England, som bättre än något annat belyser satsen om penningens allmakt, även på områden, där man tycker att den inte alls skulle ha något att betyda.

En ung präst hade för sed att regelbundet var lördag söka upp en rik vän för att låna några pund av honom, vilka han alltid lika regelbundet betalade igen nästa måndag. En lördag kom han i sitt vanliga ärende, men denna gång ville han låna dubbla summan emot det brukliga. Vännens plånbok stod som alltid öppen. Han kunde bara inte låta bli att stilla den lilla undran han närt i alla år, vad de där med sådan regelbundenhet återkommande lånen egentligen kunde betyda. Och på sin diskreta antydning i den vägen fick han följande öppenjärliga svar: — Jo, ser du, jag predikar mycket bättre, om jag har pengar i fickan, när jag stiger upp i predikstolen, äro de så bara lånade. Jag känner mig friare, bättre, säkrare på mig själv och mina ord. Och i morgon får jag min biskop som åhörare. Då behöver jag predika dubbelt så bra som annars. Det är därför jag lånar dubbla summan av dig.

Gamle Dickens är, vill jag minnas, den som låtit denna betecknande och lärorika historia gå till eftervärlden. Det är något av paradox i den, men den är i alla fall så bestickande sann och verklig. Så är det med oss lite var, med pengar på fickan äro vi andra människor än när vi sakna dem. "När slantarna i fickan slå takt mot byxans skinn", som Karlfelt säger, då äro vi muntra, le mot livet och dess mödor, redo till initiativ, inte rädda att våga en sak. Motsatsen: modlöshets "kranka blekhet" med en slö oföretagsamhet i

släptåg, en allmänt trist stämning, utan hopp och frisk företagsamhet.

Vad ha vi då att lära av den Dickenska prästmannen? Svar: hushållsamhet, sparsamhet, med målet en slant på kistbotten, d. v. s. — modernt uttrytt — på banken. Det är just den lilla slanten, som är grunden för det välstånd vi alla, som inte leva livet bara på en slump, sträva efter med tanke på de plikter, som vi äga eller en gång kunna få mot familj och oss själva på äldre dagar. Det är den lilla slanten, som kan bli grundvalen för ett eget hem. Och detta är inte bara det käraste och bästa, som snart sagt varje god samhällsmedborgare kan åtrå, det är också, rätt planlagt och utfört, den bästa sparbössa, den bästa penningplacering, som kan göras. Ty oavsett all den inre och yttre tillfredsställelse, som besittningen av ett trevligt eget hem på egen mark skänker, tvingar formligen egnahemsinnehavet till sparsamhet, till kapitalbildning; och det blir i regel ett tvång av angenämt och lätt slag. Vi åtrå förbättringar och utvidgningar av hus och gård. Medlet att ernå dem är sparsamhet på andra saker av mer flyktig eller mindre angelägen natur. När vi spara för det goda vi åtrå, blir sparsamheten icke en börda. Och när den inriktas på förbättring av det egna hemmet, blir den inte bara sparsamhet för sparsamhetens egen skull, den blir till en åtminstone indirekt kapitalbildning, och den för med sig en ökad allmän trygghetskänsla, ett växande oberoende, som återverkar på hela livets gestaltning. För att inte tala om de rent ideella värdena, som följa besittningen av ett kärt och gott eget hem. De äro oskattbara helt enkelt.

VÄRDET PÅ SVENSK JORD är naturligtvis föremål för den officiella statistikens uppmärksamhet. Det statistiska materialet hinner emellertid inte inflyta och bearbetas så hastigt, varför de senaste siffrorna som offentliggjorts häröra från 1922. Av en jämförelse mellan åkerjordens taxerings- och saluvärde detta år draga Statistiska centralbyrån och Lantbruksstyrelsen i en gemensam officiell redogörelse den slutsatsen, att 1922 års fastighetstaxering i det stora hela givit ett tillfredsställande resultat i fråga om värdesättningen av åkerjorden. Likväl förefinnas

mellan vissa län ganska betydande ojämnheter i avseende å det vid taxeringarna åsatta värdet av åkerjorden.

Det högsta medeltalet beträffande taxeringsvärdet per hektar åker hade Malmöhus län med 1,730 kr. pr har och det lägsta Gotlands län med 621 kr.

De enda län, där taxeringsvärdet mera avsevärt överstiger saluvärdet och taxeringen alltså möjligen är för hög, äro Stockholms och Kopparbergs län. För Stockholms län anges ett medelvärde enligt taxeringarna av 921 kr., men ett genomsnittligt saluvärde av endast 752 kr.

NYODLING

Av K. G. Ossiannilsson.

Såg och spade, yx och spett
pressat fram mitt anlets svett
lika hett
som hos andra svenner,
Slant en skälm till spett ibland
ur en ovan skrifvarhand,
nu ett grand
jag dem alla känner:
vi ha blivit vänner.

Se'n jag sågat själv min ved,
kluvit några famnar med,
gjort besked
för min tomt och stuga,
stenar bant ur mager grund
och rätt mången bister stund
slitit hund
och fått ödmjukt buga,
livet heter duga!

Se'n jag ungträd satt i mull,
röjt i snår för solens skull,
slagit kull
gran med grått i nacken,
frukten börjar flöda re'n,
päron trängas i spaljén,
varje gren
böjer sig med tacken:
kom och skåda backen!

Och jag glömmet gyllenlynt,
hur mitt verk, se'n det begynt,
kostat mynt,
kanske ogjort eljes:
alla tag av dagsverksmän,
jag fått taga om igen
med min vän,
ty den kraft blott täljes,
som för mynt ej säljes.

Ty mitt bästa arbetslag
det var hustru, barn och jag,
som var dag
dragit strån till stacken.
Hör jag mina gossars hugg
dåna efter dag av plugg,
ej ett dugg
äger jag till tacken,
bara signar backen.

Signar allt vårt vida land
och i varje villig hand
ser ibland
som i dröm en spade.
När envar av mödan böjd
fått en egen backe röjd,
tänk, vad fröjd,
tänk, så många glade
vi i Sverige hade!

K. G. Ossiannilsson
H

VATTEN OCH AVLOPP

NÅGRA RÅD FÖR DET EGNA HEMMET

Av Kapten Hj. Unander.

Den, som ämnar förvärva tomt för byggande av det efterlängtade egna hemmet, bör undersöka möjligheterna att förse byggnaden med vatten- och avloppsledning för spillvatten. Ligger tomten inom ett samhälle, som är försedd med vatten- och avloppsledningar, som då i regel äro förlagda i vägarna med serviserne framdragna till tomtgränsen, återstår endast att verkställa inkoppling till dessa. Servisen för vattenledningen är vanligen försedd med avstängningskran, placerad utanför tomtgränsen.

Vid läggning av ledningarna å den egna tomten bör nog tillses att vattenledningen lägges å frostfritt djup. Detta djup är beroende på var tomten är belägen i vårt avlånga land. I Norrland böra ledningarna förläggas på 2 å 2,3 m. djup under markytan, i mellersta Sverige på 1,3 å 1,8 m. och i södra Sverige på 1,2 å 1,4 m. Det frostfria djupet är i viss mån även beroende på jordarten; i grus och sand går sålunda kälven ej så långt ned som uti lerblandad, vattenförande jord. Skulle ledningarna behöva nedsprängas i berg torde för minskande av sprängningskostnaderna djupet å rörgravarna kunna minskas, om nämligen de fyllas med något isolerande material såsom torv- eller mossjord, kolstybb, aska eller dylikt. Användes stenkolsaska böra vattenledningsrören täckas med lera för förhindrande av att det i askan befintliga svavlet angriper järnet i rörledningen.

Vid läggning av avloppsrören bör tillses att de läggas i jämna lutningar, så att inga s. k. säckar uppkomma, i vilka fasta avsättningar kunna äga rum, som tilltäppa rören. För avbördande av grundvattnet böra avloppsrören läggas å ett lager grovt grus eller singel, varigenom grunden kring huset dräneras. Invid byggnaden har tidigare föreskrivits rensningsbrunnar med vattenlås för uppfångande av en del fasta partiklar, som event. skulle kunna fastna uti ledningarna. Dessa brunnar liksom tidigare använda septiska tankar hava numera slopats, då det visat sig att ledningarna, som ej få givas mindre dimension än 6", fungera lika bra utan dessa anläggningar, som dessutom kosta en del pengar.

Skulle den föreslagna tomten ligga inom ett samhälle där vattenledning och avlopp ej finnas utförda, bör noga undersökas om vatten kan erhållas inom tomten eller i dess närhet — att bära vatten är som bekant ett i längden rätt så prövande arbete — och kan därvid lämpligen en slagruteman tillkallas. Vid bestämmande av platsen för brunnen bör tillses att ej brunnen förläggas så att spillvatten från avträde, gödselstackar eller sophögar kunna rinna med självfall mot brunnen, då vattnet i brunnen kan bliva infekterat och hälsovådligt.

De billigaste brunnarna äro självfallet de, som kunna utföras i jordlagren. Därvid bör man utföra brunnen av betongrör eller brända lerrör, som nedsätts å en botten av utfyllt grus eller singel, sedan jorden bortschaktats, vilket vid större djup bör utföras inom spånt. Brunnen givnes ett tätt lock för förhindrande av att dagvatten inkommer i densamma samt ett omböjt rör för luftning av brunnen. Skulle de befintliga jordlagren vara så tunna att något grundvatten där ej kan påräknas, återstår möjligheten att i det underliggande berget erhålla sådant.

Därvid kan man antingen genom sprängning erhålla en brunn, vilket dock ställer sig dyrbart vid större djup, eller ock genom bergborring, som i regeln utföres med en dimension av 4,5" och 6" medelst stålmejslar.

Djupet till vattnet i de borrade bergbrunnarna varierar mellan 30 till 60 m. Skulle vatten på 60 m. djup ej erhållas, lönar det sig ej att fortsätta till större djup. Uppfordrande av vattnet ur brunnen kan antingen ske för hand med i handeln befintliga handpumpar eller ock maskinellt med de numera vanliga elektriskt drivna centrifugal- eller kolv-pumparna. Vattnet kan därvid antingen uppfordras till en befintlig cistern, varifrån vattnet sedan med självtryck nedrinner till de olika tappningsställena i byggnaden, eller ock kan pumpen kombineras med en hydroforanläggning, som giver vattnet önskat tryck. En dylik anläggning kan, om elektrisk kraft finnes tillgänglig, automatiseras så att pumpen startar då kranen öppnas och frånslös vid dess stängande. I

NÄR DÖRRARNA STÅ ÖPPNA FÖR
SVENSKA EMIGRANTER.

Före världskriget mottogos svenska emigranter med öppna armar och till obegränsat antal, varthän de än styrde kosan, men så är numera icke längre fallet. På många håll anser man nämligen, att de tillgängliga arbetstillfällena och den lediga jorden böra reserveras först och främst för landets egna inbyggare. Man har också börjat komma till insikt om att folkstockens enhetlighet och därmed dess kvalitet kan komma i fara, om en osovrad invandring av skilda nationaliteter tillåtes. Av dessa och liknande anledningar ha numera flera länder övergivit den tidigare följda öppna dörrens politik i fråga om invandringen. I stället spärra de sina gränser för arbetssökande utlänningar och släppa dem igenom spärren endast i begränsat antal och efter särskild undersökning.

Emellertid ha vi i Sverige på den sista tiden fått påminnelser om att det ännu finns länder, som äro villiga mottaga svenska emigranter och som därtill äro så angelägna om desamma, att de anse det löna möda och kostnader att inrätta särskilda upplysnings- eller värvningsbyråer här i landet. Det är bara den anmärkningen att göra, att just från dessa länder komma talrika skildringar om misslyckanden och sorgliga emigrantöden, vilka visa, att förhållandena där borta äro långt ifrån passande för svenskar.

Under hösten ha Kanadas statsbanor — Canadian National Railways — öppnat en upplysningsbyrå i Göteborg. Sannolikt är det väl meningen att från densamma på gammalt känt manér översvämma landet med skönmålade broschyrer om Kanada och på så sätt få till stånd ett stegrad intresse för och därmed också en ökad emigration till Kanada. Ännu har emellertid byrån varit i

verksamhet för kort tid för att några påtagliga spår av dess verksamhet hunnit förmärkas.

Verkligt ogagn har däremot hunnit åstadkommas av en agent i Stockholm för en halvofficiell fransk rekryteringsorganisation, som tagit till sin uppgift att anskaffa utländsk arbetskraft åt jordbruket och järngruveindustrien i Frankrike. Verksamheten, som här i Sverige bedrivits som ohöljd emigrantvärvning, har pågått omkring ett års tid, men har först senaste höst tagit större omfattning. Till följd av upprörande skildringar från arbetare, som låtit värva sig och prövat på förhållandena å arbetsplatserna i Frankrike, har saken blivit föremål för stor uppmärksamhet och föranlett vissa tidningar att förebrå myndigheterna för visad slapphet gentemot värvaren. Tänker man närmare efter, synas egentligen tre olika utvägar stå till buds, när det gäller att komma till rätta med emigrantvärvning av ifrågavarande slag. Genom officiell hänvändelse till vederbörande myndigheter i värvarens hemland kan man kanske få dem att ingripa i saken och på så sätt få den stoppad. Huruvida denna utväg försökts i här förevarande fall, är givetvis icke känt. Närmare till hands ligger det att genom upplysningar och varningar i tidningspressen och muntligen klargöra för dem, som reflektera på att låta värva sig, alla de risker, som de gå till mötes. Den utvägen har i varje fall anlåtats, och man torde kunna påstå, att inga av de till Frankrike värvade arbetarna — med undantag för de först utresta — gett sig in i äventyret utan att ha blivit uppmärksamgjorda på de risker, som de gingo till mötes. Den tredje utvägen är slutligen polisingripande med stöd av kommissionärsförordningen, och på den vägen har man numera lyckats sätta stopp för den franska värvarens förehavanden.

I VALET OCH KVALET

NÅGOT ATT TÄNKA PÅ FÖRE TOMTKÖPET — SEDAN
ÄR DET FÖR SENT

Det har väl sagts många gånger, om och om igen, men det kan aldrig sägas för ofta: valet av plats för det egna hemmet tarvar den allra största eftertanke, ett noggrant övervägande av fördelar och nackdelar, en grundlig undersökning och utredning av alla de förhållanden, som i ena eller andra avseendet kunna inverka på valet.

Bäst är att från början så fullständigt som möjligt söka göra klart för sig vad man vill, alltså de fordringar, som man inte låter pruta eller tumma på, och så vad man önskar, det vill säga icke så absolut fixerade fordringar utan önskemål, som man anser av vikt att få uppfyllda men som inte äro av den grundläggande betydelse, att valet står eller faller med möjligheterna till deras förverkligande.

Först då kanske den mest allmänna av alla de faktorer, som samverka till det egna hemmets miljö, den natur, i vilken det skall skapas. Öppen slätt? Täta, djupa skogar? Eller en hög glesvuxen bergbacke med vid utsikt? För många är sjä en oeftergivlig fordran. En blank, vid fjärd att se ut över och låta segel och motor pröva sina krafter på. Eller bara en liten speglade insjö, som livar och lättar landskapet. I dessa förhållanden, själva landskapets egen beskaffenhet, ligger den allra första, mest primitiva men kanske allra viktigaste förutsättningen för trevnad förborgad. Det är visst inte säkert, att vi alltid äro klart medvetna om den saken, men visst är, att det är dessa naturförhållanden, som ytterst påverka många av oss, när det blir fråga om att trivas på en plats eller inte. Ätminstone gäller det alla, som ha sinnet öppet för naturen, och det ha väl de flesta egnahemsbyggare. Den som är född slättbo har nog svårt att finna sig i ett hem, rett i mörka skogen, och tvärt om. Och torra landet skall aldrig i längden tillfredsställa den som från barndomen är van vid att ha sjö inom räckhåll.

Med naturförhållandena hänger de klimatiska förhållandena samman på det närmaste. Det är alla skäl i att ägna även dem en noggrann uppmärksamhet. Låglänt belägenhet med anlag för fukt och dimmor bör man akta sig för. Frostländigheten bör man taga i beaktande, liksom läget

med hänsyn till vind och sol. Ett gott vindskydd mot de kallaste och besvärligaste vindarna är ovärderligt både för allmän trevnad och för trädgårdens skull. Och så först och sist: solen. Den som strövar omkring en dag i någon av våra villastäder, skall inte kunna undgå att lägga märke till och förvåna sig över läget på en del hus och tomter. Det är alldeles obegripligt, att de över huvud taget fått någon köpare alls, så som de ibland kunna ligga på en norrslutning eller i en solskymd dälld. Kom ihåg, att det i sådana fall inte är en prisfråga det gäller. Det är något mycket mer dyrbart än pengar, det är hälsa och livsglädje, som stå på spel. Ingen summa kan i själva verket vara låg nog för att locka till köp av en sådan tomt. Ett soligt, varmt, skyddat läge kan däremot inte skattas nog högt, men det är å andra sidan så självklart naturligt, att dessa egenskaper i stort sett böra följa en byggnadstomt åt, att de i och för sig inte böra kunna återropas som skäl till något överpris på tomten.

En i de flesta fall likvärdig fråga i vikt och betydelse är den om tomtens läge i förhållande till ett större samhälle och kommunikationsmöjligheterna till detta. Det är ju ytterst få egnahemsbyggare, som äro så oberoende, att de inte för sitt arbete, sin utkomst, behöva en stad eller ett stadsliknande samhälle inom räckhåll. Egentligen är det knappast andra än pensionären, hantverkaren, som arbetar hemma hos sig, och i en del fall jordbrukaren, som äro i det lyckliga läget, att de inte bero av det stora samhällets närhet. I många fall inte heller de. Barn i den ålder att de behöva skolor och utbildningsanstalter kunna hindra pensionären att slå sig ner, var han skulle ha lust, avsättningsmöjligheten och det pris, som kan betingas för produkterna, locka jämte andra större förtjänstmöjligheter småbrukaren och trädgårdsmästaren att söka sig till närheten av en stad. Nästan alla äro sålunda i beroende av kommunikationerna till staden, låt vara att gränserna för det område, som stadens intressesfär spänner över, år från år vidgas i och med den växande automobiliseringen, nya, utsträckta, bättre busslinjer och allt mer ökat antal småbilar i privat ägo. Allt som allt, kommunikationsfrågan måste

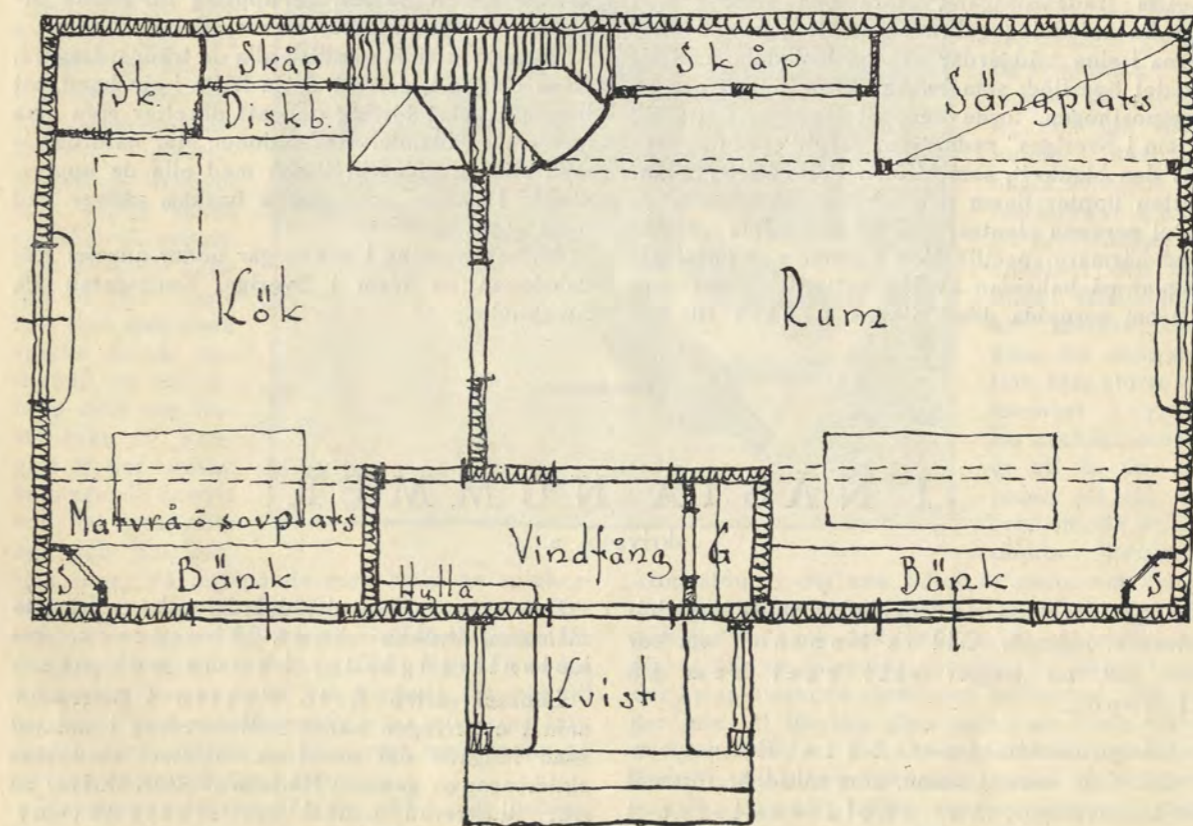
ETT LITET HUS OCH ETT STORT

Till tjänst för dem, som planera ett eget hem, kommer denna tidskrift att i stor utsträckning återge planritningar och fasadskisser till villor och småhus, såväl nya ritningar av förfarna arkitekter som planer av redan utförda goda hus. Största möjliga omväxling i fråga om storlek, rumsantal, stil, allmän typ, detaljanordningar m. m. kommer därvid att bjudas.

Denna gång har valet fallit på ett par av arkitekt Einar Rudskog ritade hus. De ha valts med tanke på artikeln av hans hand på annan plats i tidskriften och avse att tjäna som illustrationsmaterial till en praktisk tillämpning av de synpunkter, han där lägger fram. Ritningarna äro valda som två gränfall i fråga om storlek, den ena en liten sportstuga om rum och kök, den andra en herrskaplig villa av god typ i två våningar om fem rum och kök.

Som av ritningarna framgår har sportstugan genom en praktisk disposition och klokt utnyttjad fast inredning givits stor rymlighet i förhållande till sina mått. Det kan vara skäl i att härvidlag ägna planen ett ingående studium. Den stora villan är likaså väl förtjänt av att studeras på grund av dess väl utarbetade plandisposition.

De av tidskriftens läsare, som önska erhålla originalritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar för utförandet av något av dessa hus, kunna beställa sådana genom tidskriftens förmedling till billig taxa. Nya ritningar på grundval av dessa men med iakttagande av eventuellt önskade ändringar kunna likaledes erhållas genom tidskriften, som även står till tjänst med råd och upplysningar i allt, som rör det egna hemmet, dess tillkomst och utveckling i olika skeden.

HUR FÅ BLOMMORNA ATT RÄCKA TILL?

ETT FÖRSLAG TILL EN ENKEL LÖSNING PÅ
SJÄLVHJÄLPENS GRUND.

Var och en som rett sin egen täppa kring den egna stugan, har säkert gjort en rätt bitter erfarenhet. De blommor, som man drömt skola smycka hus och tomt, kosta pengar, mycket pengar, ty det går åt oerhört mycket plantor, även om markbiten inte är så stor, och blomsterplantor äro dyra i regel, när man måste köpa dem från handelsträdgården. I första hand måste ju de pengar, som kunna disponeras för trädgården, gå till nyttigheterna: fruktträd och bärbuskar.

Det är inte heller allom givet att äga vänner och bekanta med blomsterträdgårdar, villiga att dela med sig av sitt överflöd. Men kanske den saken kunde hjälpas, om vi satte oss det före. "Hem i Sverige" är villigt taga sig an frågan och kommer här med ett förslag.

Alla trädgårdsägare, stora och små, som i vår ha anledning gallra bland de perenna växterna i sina trädgårdar och ha lust dela med sig av det överflöd, som kanske eljes endast går på komposthögen, torde benäget meddela detta till "Hem i Sveriges" redaktion, varvid torde användas den blankett, som åtföljer detta häfte. Blanketten upptar namn och adress, det ungefärliga antal perenna plantor, som bli disponibla — helst med närmare specifikation å namn och antal exemplar på baksidan av blanketten — samt uppgift om huruvida dessa ställas gratis till för-

fogande genom vår förmedling eller om de önskas gå i byte mot andra växter, i vilket senare fall även de önskade bytesväxterna böra angivas. Blanketten kan även tvärt om användas av dem som önska erhålla plantor, i vilket fall ordet *Erbjudes* i blankettens överkant strykes och *Önskas* strykes under.

Förmedlingen sker därefter genom vår försorg så att, efter hand som önskemål och erbjudanden flyta in, vi sätta vederbörande i tillfälle att träda i direkt förbindelse med varandra, till förenklade av transporter och undvikande av onödig omgång i korrespondensen. Det kan ju genom denna anordning bli möjligt för vederbörande att utveckla sina förbindelser, att direkt göra vissa önskemål gällande o. s. v., varigenom utbytet bör kunna ställa sig högst givande, fortsättas under kanske årtal framåt, ge uppslag till annan utväxling av erfarenheter eller nyttigheter m. m.

Härmed inbjuda vi alltså alla de trädgårdsägare, stora och små, som få detta häfte i sin hand, att begrunda vårt förslag och att därefter göra sina önskemål gällande. Redaktionen står naturligtvis med största nöje till tjänst med alla de upplysningar i saken, som kunna önskas, utöver vad ovan sagts.

All brevväxling i saken går under adress: Redaktionen av Hem i Sverige, Kungsgatan 15, Stockholm.

I NÄSTA NUMMER

skriva bl. a.:

Byggnadschefen vid Stockholms stads elektricitetsverk, ingenjör Gillis Hansson om hur han just nu bygger sitt eget hem på Lidingön.

Trädgårdsarkitekten Gösta Reuterswärd om ett ämne, som alltid är föremål för tusen frågor: hur skola växterna i fönstret och på tomten vattnas?

Den svenska koloniträdgårdsrörelsens främsta målsman, fröken Anna Åbergsson, om koloniträdgårdar hemma och ute.

Länsarkivarien Eric Festin i Östersund, som i ett nyligen hållet radioföredrag i sällsynt grad fängade det allmänna intresset med sina skildringar av gammal Härjedalskultur, skriver en rikt illustrerad artikel om Härjedalens gamla vackra bondearkitektur.

VINTERN — DEN LÅNGA VINTERN

DÅ MAN RUSTAR FÖR SOL
OCH SOMMAR

Vintern — den långa vintern är för egnahemsbyggaren en längtans och väntans tid. Bara våren kommer, då skall han gripa sig an med så mycket arbete utomhus, att han ibland knappast vet hur han skall få dagarna att räcka till, fastän de ha artigheten att vid den tiden bli längre och längre. Men de långa vinterkvällarna — hur skall han kunna utnyttja dem i hemmets tjänst och intresse? Det erbjuder sig tusen möjligheter för den uppfinningsrike. Det gäller bara att fånga dem.

Den som har sin egen slöjdbod och kan använda den — och det bör en villaägare eller annan egnahemsinnehavare givetvis kunna — behöver nog aldrig sakna tillfälle till arbete. Inte så länge hemmet är nytt i varje fall. Och med åren tarvar det ju underhåll, så att arbete skall nog förslå även då. Roligast är det kanske så länge allt är nytt och det fattas lite här och lite där,

som ropar på ingripande med hjälp av snickarbodens attiralj. Skulle någon till äventyrs vara i behov av en idé till arbete vid hyvelbänken för det egna hemmets räkning, skall Hem i Sverige söka hålla honom varm och i arbete. Se här till att börja med en idé, som går an att gripa fatt, medan ännu vintern är lång, men med tanke på ljuvliga somrardagar i sinnet.

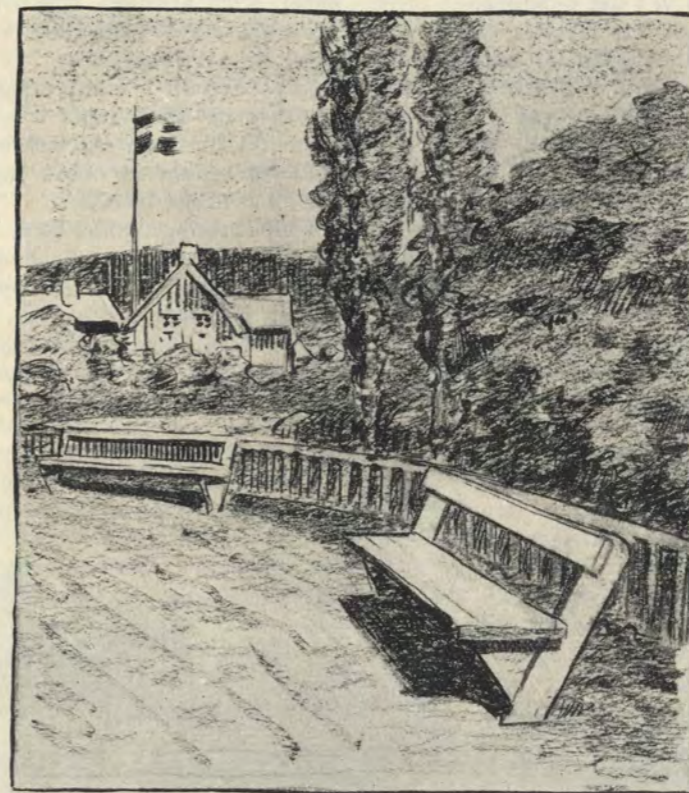
Ritningarna få tala för sig själva. De behöva knappast någon närmare förklaring. Som synes

gäller det trädgårdsmöbler, som man nästan aldrig får nog av och som äro dyra att köpa färdiga. Det är också rätt ont om verkligt goda och trevliga modeller, åtminstone till överkomligt pris. Alltså talar allt för att man bör försöka sig på företaget att snickra sina trädgårdsmöbler på egen hand. Då är det i all synnerhet av vikt att

få modeller, som äro enkla och jämförelsevis lättgjorda. Det passar för övrigt bra, ty hela andan i en trädgårdsmöbel bör just gå i den riktningen. Styrka och motståndskraft mot vädrets växlingar äro andra avgörande synpunkter.

Mot de modeller, som här visas, kunna knappast några befogade anmärkingar riktas. De äro mönster av enkelhet och stabilitet, därtill lätta att snickra ihop även för den, som inte äger större erfarenhet i yrket. En nackdel kanske är att de äro avsedda att stå ute året om, då de äro tänkta jordfasta.

Åtminstone i det ena fallet är detta emellertid inte allt för svårt att ändra. Det viktigaste, när man tar itu med detta arbete, är att se till att virket blir av tillräcklig grovlek. Ty därav beror det helas utseende såväl som hållbarhet. Det duger inte att försöka göra någon av dessa soffor av tunna bräder. Det måste plank till, plank av både tjocklek och tillräcklig bredd. Naturligtvis inte för klumpigt heller, men av den goda gammaldags soliditet som plögade utmärka forna ti-

HUR SKALL JAG HÄGNA TOMTEN?

Inhägnaden kring den egna tomten har en märkvärdig förmåga att göra sig påmint om sin tillvaro. Allt från den dag den kommer till, då det vanligen visar sig, att den kostar mer än man skulle tro, och så i fortsättningen år efter år med underhållskostnader av olika slag. Än är det några spjälor, som lossnat eller bräckts av, än är det en stolpe som ruttnat upp, ett år kan man inte komma ifrån målning av trävirket, ett annat finner man, att en hel lång länga av staketet börjar luta betänkligt o. s. v. i det oändliga.

Inhägnaden är sålunda ett mycket viktigt led i anläggningen som helhet. Den får inte försummas eller förbises från början. Tvärtom, ju solidare och omsorgsfullare den utföres redan från första stund, dess bättre i längden. Då lämnar den oss i ro för stundliga bekymmer om underhåll, kräver endast den obligatoriska tillsyn, som varje byggnadsverk tarvar för att inte snart få vanvårdens prägel över sig. Alltså, låt inte inhägnaden av tomten ske i trötthetens tecken som det så lätt gör, när man äntligen med möda och besvär och dryg kostnad fått huset färdigt. Då är det ofta ingenting kvar för inhägnaden varken av energi eller kapital. Och den får bli som det fal-

ler sig. Men man bör inte glömma, att en ful, slarvig, illa hopkommen hägnad är en styggelse, som skämmer även den vackraste anläggning i övrigt. Och tvärtom. Både utseendets krav och praktiska synpunkter samverka alltså i det gemensamma rådet: låt från början inhägnaden bli prydlig, solid, i möjligaste mån underhållsfri. Tag en på området förfaren man till råds, så att den blir tilltalande till utseendet, passar i terräng och omgivning och ansluter sig på lämpligt sätt till huset. Den arkitekt, som ritat huset, bör lämpligen också svara för staketet. En allmän gyllene regel är att inhägnaden bör präglas av största möjliga enkelhet, intet onödigt krims-krams får förekomma. Den vinner i vanliga fall på att icke vara allt för tunn och spinkig. Inre styrka och soliditet brukar ju också taga sig uttryck i det yttre i kraftiga former.

I fortsättningen skall Hem i Sverige ägna denna sak liksom andra närliggande detaljer av egnahemsproblemet oavlätlig uppmärksamhet, offentliggöra ritningar och förslag, visa bilder av praktiskt utförda staket samt genom fackmän stå till tjänst med de råd och upplysningar i saken, som kunna önskas. För dagen visas bilden av ett

VARFÖR?

EN FRÅGA OCH NÅGRA SVAR.

Hem i Sverige har till ett antal personer ur skilda samhällsklasser och med vitt skilda boningsorter riktat frågan: Varför har Ni övergivit staden? Hur finner Ni Er i den mer lantliga omgivning Ni valt? Och samtidigt lämnat dem den största frihet vid frågans besvarande, frihet att som dem lyster behandla själva spörsmålet, oberoende av frågeställningen.

Se här ett par av de först ingångna svaren.

Redaktör ERIK RUDBERG, redaktionssekreterare i Svenska Dagbladet och redaktör av tidningens värderade årsbok, besvarar vår fråga sålunda:

Varför jag bor på landet? Bor jag då verkligen på landet? Är Äppelviken landet? Stockholmare och landsbor förena sig i ett gott skratt åt en så löjlig fråga. Och vi Äppelviksbor, Smedslättsbor, Ålstensbor, Mörbybor, Enskedebor, med ett ord, vi trädgårdsstadsbor skulle aldrig falla på en så orimlig tanke som att påstå oss vara från landet. Vi äro alltför vana att bli förlöjligade för att förhäva oss i det stycket; vår gamla moster, som i 35 år bott vid Grevmagnigatan, säger oss alltid: nej min kära vän, antingen det ena eller det andra, antingen bo på riktiga landet eller också på Östermalm; vår kusin, som har ett medelstort jordbruk på Västgötaslätten, och som är uppe i Stockholm på lantbruksveckan, ler medlidsamt åt vårt valhända påtande i vår miniatyrjordlapp och beklagar att vi nödgas bo så tätt, den ena villan på den andra.

Vi ha det alltså inte för gott. Och ändå tror jag att vi på det hela taget äro ganska nöjda. När vi vända vår lilla torva, kupa vår potatis, gödsla våra jordgubbar, klippa vår hallonhäck, när vi alltså gå och verka söndagsträdgårdsmästare, känna vi — naturligtvis i den allra blygsammaste anspråkslöshet — att vi börja återknyta banden med den goda moder jorden, och det är inte alldeles utan att de slumrande bondinstinkterna börja röra på sig.

Är det då, när det kommer till kritan, någon slags jordhunger som driver folk ut till trädgårdsstäderna? Nej, alldeles säkert inte. Jag tror, att de flesta, som flytta utanför en storstads hank och stör, göra det utan någon som helst längtan till den lilla jordfläck, de kunna komma i besittning av. Många, som flytta ut, ha väl t. o. m. en direkt aversion mot trädgårdsskötsel och föresätta sig att aldrig ta ett spadtag. Att dessa män-

niskor ändå trots allt med få undantag, gripas av ett större eller mindre intresse för blomsterodling och fruktträdplantering hör till villastädernas oberäknade vinster.

De vinster vi verkligen beräknat vinna genom en utflyttning äro helt andra. Naturligtvis växla motiven från fall till fall, men det är säkert intet misstag att svara på följande sätt på frågan "Varför har ni lämnat storstaden?":

1) För att slippa grannarna i hyreskasernen; de bråkiga ungarna över en, pianoslamret under en, den gröniga kanslissekreteraren, som alltid bankar i väggen så snart barnen röra sig, bredvid en.
2) För att slippa den obevekliga, alltid osynliga husvärden, vars existens man börjat tvivla på, den smulgrätta vicevärden med provision på insnålningarna, den ilska portvakten; gnatet om nya tapeter, lagning av diskbänken, målning av trappuppgången, justering av den ständigt strejkande hissen.

3) För att slippa utsikten åt ena hållet över en stendöd Östermalmsgata, åt andra hållet över rättgrå bakgårdar och husgavlar.

4) För att slippa varje dag promenera barnen på gatan eller den proppfulla parken.

5) För att få större utrymme och bättre bekvämligheter för samma pris eller t. o. m. billigare.

Hur många av dessa förhoppningar ha gått i uppfyllelse? Ja, därpå må en var svara. Det förefaller emellertid, åtminstone vad Äppelviken och angränsande samhällen beträffar, som om misräkningarna varit ganska få, och det har aldrig hänt mig att jag träffat en människa, som ångrat sig att hon lämnat Stockholm. Att spå är vanskligt, men nog tyder mycket på att villabyggandet i trädgårdsstäderna har framtiden för sig. Ingen, inte ens den mest förhärdade stadsbo, bör sörja däröver. Varje umgängelse med naturen, även under anspråkslösa former, betyder ett plus i livsföringen, och många små plus bli en stor vinst.

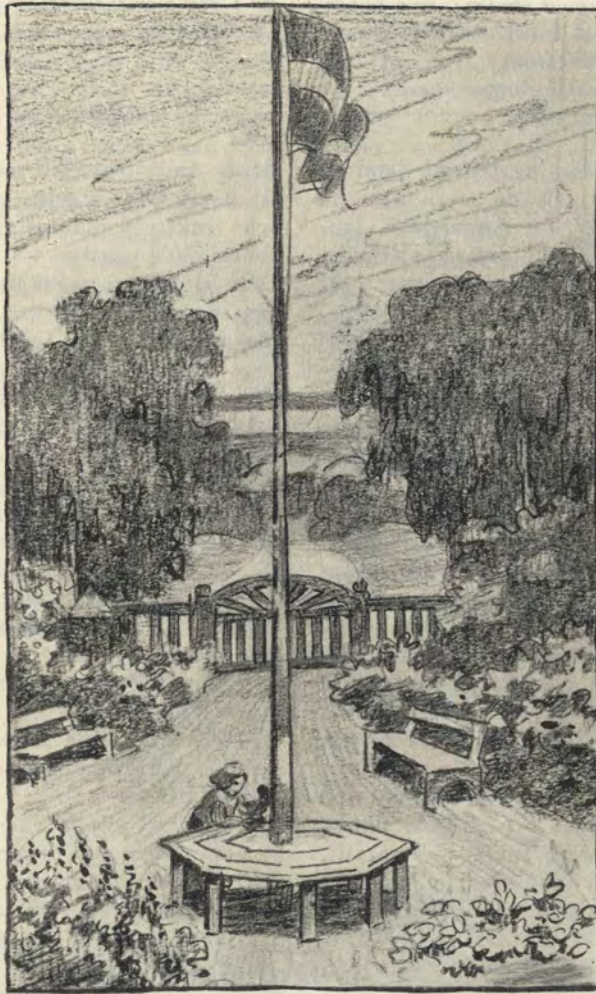
Erik Rudberg.

PLATSEN KRING FLAGGSTÅNGEN

LÅT DEN BLI EN PLATS FÖR SAMLING OCH FEST

Flaggstång hör till gården. Den kan inte alltid höra så nära samman med platsen, att den vuxit på själva gårdens mark eller rent av på tomten, fastän jag sett många exempel på ett sådant förhållande. Men den får inte saknas. Och finns det flaggstång, måste det förstås finnas flagga. Flagga som både går att hissa och som verkligen hissas, när anledning därtill gives. Och som ordentligt firas ned i solnedgången, så som sig vederbör.

Det bör vara en heder sak att hålla allt som hör samman med flaggan och flaggstången i den yppersta ordning. Det fordrar gårdens ära. Och det skadar inte att ge platsen kring flaggstången en litet mer festlig prägel än vad vi i allmänhet äro vana vid. Det kan ske genom planteringar

och blomsteranläggningar, fast man på det viset lätt riskerar att flaggstången blir en smula svårtillgänglig, vilket inte riktigt går ihop med flaggstångens ändamål. Lämpligare är det kanske då att på ett eller annat sätt gestalta platsen närmast flaggstången till en samlingsplats med ett stänk av fest över sig. En liten plan med soffor och bänkar t. ex., omgärdad med blommor och buskager. Eller ett bord runt flaggstångens fot, där det går att duka fram kaffebrickan på högtidsdagar, medan flaggan smäller i topp till festföremålets ära. Eller bara en bänk runt stången, det bidrar i alla fall att markera flaggplatsen och dess betydelse. En teckning visar hur den sistnämnda anordningen kan göras på ett enkelt och tilltalande sätt.

MAN MASTE KOMMA IHAG — skriver den kände vänstersocialisten Fredrik Ström i en artikel i arbetarnas bostadsfråga i Stockholms Dagblad — att en egen bostad stimulerar lusten till sparsamhet och ordentlighet hos människan. Den, som en gång fått en trädgårdsstuga, kommer säkerligen att göra allt för att behålla och sköta den. Trädgårdstjappan ger också inkomster. Slut-

ligen bör ej föraktas vad som vinnes för individ och samhälle genom att en arbetarfamilj kommer ut och bosätter sig i den friska luften, i sol och skog, ägnande sig åt sin familj, sin stuga och sin jordbit i stället för att i stadens kvalm förnöta sin fritid på gator och i nöjeslokaler av ofta tveklaktigt värde.

